

Advies

**Algemene Raad i.s.m. de Sectorraad
Sociaal-Cultureel Werk en de Vlaamse
Sportraad
30 januari 2023**

**Advies over het ontwerpdecreet over het gecoördineerd Vlaams
vrijwilligersbeleid**

De SARC werd op 23 december 2022 door Vlaams minister van Cultuur Jan Jambon om advies gevraagd over het ontwerp van decreet over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

CONTEXT

In de regeerperiode 2014-2019 werd beslist om het vrijwilligersbeleid op Vlaams niveau meer gecoördineerd aan te pakken, over alle sectoren heen waarbinnen organisaties vrijwilligers in hun werking inschakelen. De SARC bracht op 3 oktober 2016 advies¹ uit over het actieplan Vlaams Gecoördineerd Vrijwilligersbeleid en de elementen van visie. Op 1 april 2021 bracht de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk op eigen initiatief advies² uit over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, na zich te informeren over de plannen m.b.t. een actualisering van het actieplan van het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid. De sectorraad schoof enkele aandachtspunten naar voren voor het verdere traject.

Voorliggend ontwerp van decreet verankert het beleidsdomein-overschrijdend vrijwilligersbeleid en voorziet in (1) de coördinatie tussen beleidsdomeinen (2) de subsidiëring van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en (3) overleg en dialoog met het federale en lokale beleid.

¹ SARC Algemene Raad, Advies bij het actieplan Vlaams Gecoördineerd Vrijwilligersbeleid en de elementen van visie, 3 oktober 2016, <https://www.vlaanderen.be/sarc/system/files/import20161003-advies-actieplan-VGV.pdf>

² SARC Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk, Advies over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, 1 april 2021, https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2021-06/20210401_advies_gecoördineerd_vrijwilligersbeleid.pdf

De concrete aanleiding voor dit ontwerp van decreet is de noodzaak voor een nieuwe solide decretale basis voor een intersectoraal steunpunt voor vrijwilligerswerk t.g.v. de heroriëntering van het Participatiedecreet.

ADVIES

I. REIKWIJDTE BEGRIP VRIJWILLIGERS

Het ontwerp van decreet kenmerkt zich door een grote mate van vaagheid, ook wat betreft de reikwijdte van het begrip vrijwilligers. De SARC gaat er van uit dat de tekst van het ontwerp van decreet zich baseert op de definitie van vrijwilligerswerk in de federale wet betreffende de rechten van vrijwilligers (Vrijwilligerswet). De adviesraad vindt het echter ook belangrijk dat er vanuit de Vlaamse Regering aandacht is en blijft voor andere vormen van vrijwillige inzet die niet vallen onder deze eerder strikte definitie in de federale Vrijwilligerswet (zoals bv. mantelzorg).

II. GECOÖRDINEERD VLAAMS VRIJWILLIGERSBELEID

De SARC blijft op zijn honger zitten, de titel van het ontwerp van decreet dekt immers de lading niet. Er is sprake van een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, maar in de concrete invulling blijft het ontwerp van decreet zeer beperkt en eerder vaag. Artikel 3 omschrijft het doel van het ontwerpdecreet, maar drukt geen duidelijke ambitie uit. De SARC leest intenties, maar mist een duidelijk engagement om tot een echt gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid te komen.

Volgens de raad moet het (nog te actualiseren) actieplan de inhoudelijke kern van het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid vormen. Om het actieplan mee te laten evolueren met maatschappelijke ontwikkelingen, lijkt het zinvol om dit niet integraal om te nemen in het ontwerp van decreet, maar de inhoudelijke sokkel als basis alvast decretaal te verankeren. Het actieplan kan periodiek worden herbekeken, in nauw overleg met de betrokken stakeholders en het Horizontaal Overleg Vrijwilligerswerk (HOV) (zie ook punt 3), en kan op die manier flexibel inspelen op tendensen en problematieken, zowel transversaal als eerder sectoraal.

Verder blijft het ontwerp van decreet ook wat het financiële luik betreft zeer summier. Er wordt geen budgettaire ambitie uitgedrukt, waardoor de concrete impact van het beleid moeilijk in te schatten valt.

De SARC kijkt uit naar de verdere uitwerking van dit ontwerp van decreet en blijft graag betrokken bij de verdere stappen die hierrond gezet worden.

III. COÖRDINATIE TUSSEN BELEIDSDOMEINEN

Het ontwerp van decreet verankert de coördinatie tussen de entiteiten van de Vlaamse overheid die een vrijwilligerssector vertegenwoordigen of die belang hebben bij een beter vrijwilligersklimaat. Een goede beleidsdomein- en sectoroverschrijdende coördinatie en samenwerking is cruciaal voor een

goed functionerend Vlaams vrijwilligersbeleid. Wat betreft het realiseren van de coördinatie tussen beleidsdomeinen blijft het decreet opnieuw te beperkt en vaag.

Sinds 2016 gebeurt de coördinatie tussen beleidsdomeinen via het HOV, een transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid. In de memorie van toelichting (p. 3) lezen we dat dit coördinerend overleg inzet op informatie- en kennisdeling tussen de verschillende beleidsdomeinen, expertiseopbouw en strategische visie- en beleidsontwikkeling. Het is belangrijk dat alle entiteiten in de expertise-opbouw worden betrokken, in goed samenspel met de actoren op het terrein.

De sectorraad stelde in zijn eerder advies voor om, naar analogie met de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid, een reflectiegroep op het niveau van de sectoren op te richten. Beide organen kunnen los van elkaar of tegelijkertijd opereren, ze kunnen elkaar aanwakkeren, inspireren, voeden,... binnen deze context kunnen (1) de issues worden besproken, kan (2) de expertise hierrond worden versterkt/opgebouwd binnen het ambtelijk apparaat en kunnen (3) oplossingsstrategieën ook daadwerkelijk worden aangepakt, ofwel rechtstreeks ofwel in overleg met andere overheden of stakeholders. De SARC herhaalt dus zijn vraag om een reflectiegroep op het niveau van de sectoren op te richten en vraagt aanvullend om het mandaat en de bevoegdheden van dit orgaan helder te definiëren.

De SARC ziet ook opportuniteiten in een gestructureerd en formeel overleg tussen de gemeenschappen en de federale overheid, bijvoorbeeld via het Overlegcomité of specifieke Interministeriële Conferenties. Het HOV kan na overleg met de reflectiegroep issues aanreiken aan het Overlegcomité om tijdens de interministeriële conferentie op tafel te leggen. Op dit moment is de opdracht en het mandaat echter te flou om deze taak op te nemen. De SARC stelt voor om ook de bevoegdheid van dit orgaan helder te definiëren en hen een rol toe te kennen in het kader van interbestuurlijk overleg.

IV. SUBSIDIËRING VLAAMS STEUNPUNT VRIJWILLIGERSWERK

In het kader van dit gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid werd in 2016 door de Vlaamse Regering beslist om het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (VSVW) te versterken en haar werking te laten evolueren tot een expertisecentrum dat de sectoren informatie en advies over de regelgeving aanbiedt. De SARC adviseerde positief over de oprichting van een centraal expertisecentrum om recente informatie over de regelgeving te verzamelen en ontsluiten.

Voorliggend ontwerp van decreet voorziet in de decretale verankering van het VSVW in zijn totaliteit. De Versterking van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (VSVW) is positief. De rol(len) van het steunpunt worden goed omschreven. De verdere verwerking en verspreiding van de relevante informatie naar de verschillende sectoren toe, gebeurt volgens de SARC best door (sectorale en lokale/gemeentelijke) kanalen dicht bij de vrijwilligers. Het ontwerpdecreet benadrukt dan ook terecht dat het steunpunt de omschreven opdrachten in samenwerking met andere relevante stakeholders complementair uitvoert.

De SARC is tevreden dat diverse domeinen vanaf 2024 mee financiële verantwoordelijkheid opnemen voor de Gratis Vrijwilligersverzekering. De SARC waardeert deze aanzet tot coördinatie.

De SARC beseft dat de federale Vrijwilligerswet iedereen die 15 jaar is en de eerste 2 opleidingsjaren van het secundair onderwijs achter de rug heeft beschouwt als vrijwilliger. Deze wet maakt geen

onderscheid tussen volwassenen of jongeren en kent hierrond ook geen aparte bepalingen. Desalniettemin is er in de praktijk wel een onderscheid tussen een jonge of volwassen vrijwilliger. De vraag kan daarom gesteld worden of het steunpunt voldoende toegankelijk is voor de jonge vrijwilligers. Zo kan er in dialoog met de jeugdsector stil gestaan worden bij vragen als: Vinden jongeren gemakkelijk hun weg op de website van het steunpunt? Worden alle specifieke thema's die beantwoorden aan de noden van de jeugdwerkorganisaties in het omgaan met jonge vrijwilligers opgenomen binnen de werking en communicatie van het steunpunt? En zo ja, bereiken deze op juiste wijze deze doelgroep? Ook hier spelen het HOV en de spiegelgroep volgens de SARC een belangrijke rol; via deze overlegstructuren kunnen de noden van jongeren weerklank vinden in het gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid (zie punt 3).

V. OVERLEG EN DIALOOG MET HET FEDERALE EN LOKALE BELEID

De grote complexiteit m.b.t. het vrijwilligersbeleid valt te linken aan de versnippering over verschillende beleidsniveaus. Naast het Vlaamse niveau, situeert heel wat regelgeving zich immers ook op federaal en lokaal niveau. Het ontwerp van decreet brengt deze problematiek terecht naar voor: *'het vraagt dan ook interbestuurlijke informatiedeling en beleidsafstemming met het lokale en federale beleidsniveau om knelpunten en uitdagingen aan te kaarten en zo de vrijwilliger in Vlaanderen maximaal te kunnen beschermen en ondersteunen'*.

De SARC blijft op zijn honger zitten, de Memorie van Toelichting geeft een terechte en reeds lang aanslepende probleemstelling, zonder echter duidelijk handvaten te bieden om deze spanning ook daadwerkelijk aan te pakken.

De brede aanpak op verschillende beleidsniveaus blijft cruciaal. Een aantal hardnekkige structurele knelpunten situeren zich op het niveau van de lokale en de federale overheid, zoals bijvoorbeeld de overregulering en het zuiver houden van vrijwilligerswerk. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vroeg in zijn eerder advies een expliciete ambitie van de Vlaamse regering om via doorgedreven interbestuurlijk overleg ook te wegen op de agenda van de federale overheid, als ambassadeur en pleitbezorger van het vrijwilligerswerk. Bijkomend wees de sectorraad ook op de nood aan sensibilisering en het faciliteren van lokale besturen.

Aanvullend ziet de raad een kans om ook Europees beleid mee op te nemen in de scope, naast de afstemming met het federale en lokale niveau. In de memorie van toelichting wordt al gewezen op Europese programma's om samenwerking en uitwisseling te stimuleren. Terzijde wijst de raad er op dat de European Voluntary Service (EVS) niet langer bestaat.

VI. OVERIGE OPMERKING

- Art. 4 van het ontwerpdecreet bepaalt dat het steunpunt zijn opdrachten realiseert *'in samenspraak en samenwerking met andere relevante expertisecentra, steunpunten en koepelorganisaties'*. De raad adviseert om in de passage ook de Vlaamse overheid op te nemen.

Namens de Algemene Raad,
Annick Schramme, algemeen voorzitter
Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris

Namens de Vlaamse Sportraad,
Astrid Vervaet, voorzitter
Marc Vlogaert, ondervoorzitter
Maarten Koolen, secretaris